

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 23.2.2012
COM(2012) 71 final

**ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ**

**σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας 2003/8/ΕΚ για βελτίωση της πρόσβασης στη
δικαιοσύνη επί διασυνοριακών διαφορών μέσω της θέσπισης στοιχειωδών κοινών
κανόνων σχετικά με το ευεργέτημα πενίας στις διαφορές αυτές**

{SWD(2012) 20 final}

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

**σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας 2003/8/ΕΚ για βελτίωση της πρόσβασης στη
δικαιοσύνη επί διασυνοριακών διαφορών μέσω της θέσπισης στοιχειωδών κοινών
κανόνων σχετικά με το ευεργέτημα πενίας στις διαφορές αυτές**

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο πλαίσιο ενός πραγματικού ευρωπαϊκού χώρου δικαιοσύνης, ο περίπλοκος χαρακτήρας των νομικών και διοικητικών συστημάτων δεν θα πρέπει να αποθαρρύνει τα άτομα και τις επιχειρήσεις να ασκούν τα δικαιώματά τους. Όλοι οι πολίτες θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να απευθύνονται στα δικαστήρια και τις αρχές οποιουδήποτε κράτους μέλους με την ίδια ευκολία που θα απευθύνονταν στα δικαστήρια και τις αρχές της χώρας καταγωγής τους. Τα έξοδα που συνδέονται με τη διασυνοριακή διάσταση μιας διαφοράς σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις δεν πρέπει να εμποδίζουν την πρόσβαση στη δικαιοσύνη.

Ήδη το 1999¹, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο κάλεσε το Συμβούλιο και την Επιτροπή να καθιερώσουν ελάχιστα πρότυπα τα οποία θα εξασφαλίζουν επαρκές επίπεδο νομικής συνδρομής σε διασυνοριακές αστικές υποθέσεις σε ολόκληρη την Ένωση. Με βάση πρόταση που υπέβαλε η Επιτροπή, στις 18 Ιανουαρίου 2002², το Συμβούλιο εξέδωσε την οδηγία 2003/8/ΕΚ³ («οδηγία») για βελτίωση της πρόσβασης στη δικαιοσύνη επί διασυνοριακών διαφορών μέσω της θέσπισης στοιχειωδών κοινών κανόνων σχετικά με το ευεργέτημα πενίας στις διαφορές αυτές, στις 27 Ιανουαρίου 2003⁴. Η οδηγία τέθηκε σε εφαρμογή στις 30 Νοεμβρίου 2004⁵.

Στο πρόγραμμα της Στοκχόλμης⁶ διατυπωνόταν αίτημα για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των νομικών πράξεων που θεσπίζονται σε επίπεδο Ένωσης. Μετά από

¹ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Tampere, 15 και 16 Οκτωβρίου 1999 - Συμπεράσματα της Προεδρίας.

² Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για τη βελτίωση της πρόσβασης στη δικαιοσύνη σε διασυνοριακές υποθέσεις με τη θέσπιση ελάχιστων κοινών κανόνων σχετικά με το ευεργέτημα πενίας και άλλα οικονομικά ζητήματα της πολιτικής δικονομίας (2002/C 103 E/29), COM(2002) 13 τελικό — 2002/0020(CNS).

³ Οδηγία 2002/8/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Ιανουαρίου 2003, για βελτίωση της πρόσβασης στη δικαιοσύνη επί διασυνοριακών διαφορών μέσω της θέσπισης στοιχειωδών κοινών κανόνων σχετικά με το ευεργέτημα πενίας στις διαφορές αυτές, ΕΕ L 26, της 31.01.2003, σσ. 41-47. Διορθωτικό στον αριθμό αναφοράς της οδηγίας για αλλαγή σε «2003/8/ΕΚ», ΕΕ L 32 της 07.02.2003, σ. 15.

⁴ Πρέπει να τονιστεί ότι η οδηγία ισχύει αποκλειστικά για τη χορήγηση ευεργετήματος πενίας σε διασυνοριακές διαφορές επί αστικών και εμπορικών ζητημάτων. Πιο συγκεκριμένα, δεν καλύπτει εγχώριες διαφορές ούτε ποινικές και διοικητικές υποθέσεις.

⁵ Με εξαίρεση το άρθρο 3 παράγραφος 2 στοιχείο α), για το οποίο η προθεσμία μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο ήταν στις 30 Μαΐου 2006.

⁶ Το Πρόγραμμα της Στοκχόλμης — Μια ανοικτή και ασφαλής Ευρώπη που εξυπηρετεί και προστατεύει τους πολίτες, 2010/C 115/01, 04.05.2010.

5 χρόνια εφαρμογής της οδηγίας, η Επιτροπή αποφάσισε να δρομολογήσει την αξιολόγησή της⁷.

Το 2010, η Επιτροπή δρομολόγησε την εκπόνηση μελέτης⁸, με στόχο να αποκτήσει στοιχεία ώστε να αξιολογήσει λεπτομερώς τη μεταφορά και την εφαρμογή της οδηγίας. Η μελέτη περιλαμβάνει, αφενός, νομική ανάλυση και, αφετέρου, εμπειρικό μέρος το οποίο βασίζεται σε έρευνα η οποία πραγματοποιήθηκε στις διάφορες ομάδες ενδιαφερόμενων μερών από όλα τα κράτη μέλη⁹.

Επιπρόσθετα, η εφαρμογή της οδηγίας συζητήθηκε με το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις στις συνεδριάσεις του το 2006 και το 2010. Εξάλλου, η Επιτροπή έλαβε υπόψη στην αξιολόγησή της επιστολές, καταγγελίες και αναφορές σε σχέση με την οδηγία.

Η παρούσα έκθεση παρουσιάζει την αξιολόγηση της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας για την περίοδο 30 Απριλίου 2004 – 31 Δεκεμβρίου 2010¹⁰. Παρότι η οδηγία είναι εφαρμοστέα σε σχέση με διάφορες ευρωπαϊκές διαδικασίες, όπως η ευρωπαϊκή διαδικασία μικροδιαφορών¹¹, και στηρίζει την εφαρμογή τους, η παρούσα έκθεση δεν συμπεριλαμβάνει συγκεκριμένες πληροφορίες σχετικά με τη χρήση της οδηγίας στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών διαδικασιών λόγω της πολύ σύντομης χρονικής περιόδου μεταξύ της έναρξης εφαρμογής και της συλλογής δεδομένων που πραγματοποιήθηκε για την παρούσα έκθεση στο πλαίσιο της προαναφερθείσας μελέτης.

2. ΚΥΡΙΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ

Σύμφωνα με το άρθρο 1 της οδηγίας, αυτή αποσκοπεί στη βελτίωση της πρόσβασης στη δικαιοσύνη επί διασυνοριακών διαφορών, μέσω της θέσπισης στοιχειωδών κοινών κανόνων σχετικά με το ευεργέτημα πενίας σε παρόμοιες διαφορές. Η οδηγία επιδιώκει την προώθηση της εφαρμογής της αρχής της παροχής ευεργετήματος πενίας σε διασυνοριακές αστικές και εμπορικές διαφορές προς όσους δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους, εφόσον το ευεργέτημα αυτό είναι αναγκαίο για να εξασφαλισθεί αποτελεσματική πρόσβαση στη δικαιοσύνη. Όπως επισημαίνεται στην αιτιολογική σκέψη 5 της οδηγίας, η πρόσβαση στη δικαιοσύνη συνιστά γενικώς αναγνωρισμένο δικαίωμα το οποίο κατοχυρώνεται επίσης στο άρθρο 47 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης¹².

⁷ Απόφαση της Επιτροπής σχετικά με το ετήσιο πρόγραμμα εργασίας για το 2010 στο πλαίσιο του προγράμματος «Αστική Δικαιοσύνη», C(2009)10659.

⁸ DBB Law, Μελέτη σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας αριθ. 2003/8/EK του Συμβουλίου, της 27ης Ιανουαρίου 2003, σχετικά με το ευεργέτημα πενίας και τη νομική συμμόρφωση στο πλαίσιο της μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο, τελική έκθεση, Ιούνιος 2011.

⁹ Οι απαντήσαντες ανήλθαν συνολικά σε 545 και αποτελούνταν από συμβούλια χορήγησης ευεργετήματος πενίας (53), στατιστικά όργανα (13), δικαστικούς επιμελητές (43), δικαστές (60), δικηγόρους (237), πολίτες που προσέφυγαν στη δικαιοσύνη (102) και άλλους (37).

¹⁰ Σε αυτήν την περίοδο επικεντρώθηκε και η μελέτη.

¹¹ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 861/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Ιουλίου 2007, για τη θέσπιση ευρωπαϊκής διαδικασίας μικροδιαφορών, ΕΕ L 199, της 31.07.2007.

¹² Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2000/C 364/01, της 18.12.2000.

Η οδηγία προβλέπει ότι οποιοσδήποτε πολίτης που εμπλέκεται σε αστική ή εμπορική διαφορά σε κράτος μέλος διαφορετικό από το κράτος μέλος συνήθους διαμονής δικαιούται ευεργέτημα πενίας υπό τους όρους που ισχύουν για τους πολίτες που διαμένουν στο κράτος αυτό.

Το «ευεργέτημα πενίας» υπό την έννοια του άρθρου 3 της οδηγίας καλύπτει τις ακόλουθες υπηρεσίες:

- παροχή συμβουλών πριν από την προσφυγή στη δικαιοσύνη,
- νομική αρωγή,
- εκπροσώπηση ενώπιον του δικαστηρίου,
- απαλλαγή από τα έξοδα της δίκης ή κάλυψη αυτών, περιλαμβανομένων των εξόδων που σχετίζονται με τον διασυνοριακό χαρακτήρα της διαφοράς, και
- αμοιβές προσώπων στα οποία το δικαστήριο δίνει εντολή να προβούν σε ενέργειες κατά τη δίκη.

Επίσης, η οδηγία ρυθμίζει τα εξής ζητήματα:

- την υποχρέωση χορήγησης ευεργετήματος πενίας σε άτομα τα οποία δεν μπορούν, εν μέρει ή εν όλω, να αντιμετωπίσουν τα δικαστικά έξοδα (άρθρο 5),
- τη δυνατότητα των αρμόδιων αρχών των κρατών μελών να απορρίπτουν αιτήσεις για την παροχή ευεργετήματος πενίας οι οποίες αφορούν αγωγές που κρίνονται προδήλως αβάσιμες (άρθρο 6),
- τις κατηγορίες των εξόδων τα οποία πρέπει να καλύπτονται από το ευεργέτημα πενίας, όπως διερμηνεία, μετάφραση των εγγράφων που απαιτεί το δικαστήριο ή η αρμόδια αρχή, ή έξοδα μετακίνησης (άρθρο 7),
- τις κατηγορίες των εξόδων που πρέπει να καλύπτονται από το κράτος μέλος κατοικίας ή συνήθους διαμονής (άρθρο 8),
- την αρχή της συνέχισης του ευεργετήματος πενίας (άρθρο 9),
- την αρχή της εφαρμογής του ευεργετήματος πενίας σε εξώδικες διαδικασίες (άρθρο 10),
- την αρχή της εφαρμογής του ευεργετήματος πενίας για την εκτέλεση δημοσίων εγγράφων (άρθρο 11),
- τον καθορισμό των εθνικών αρχών των κρατών μελών και την ανάθεση αρμοδιότητας σε αυτές να χορηγούν ή να απορρίπτουν τη χορήγηση ευεργετήματος πενίας (άρθρο 12 σε συνδυασμό με το άρθρο 14) και
- τη διαδικασία αίτησης (άρθρο 13 σε συνδυασμό με το άρθρο 15).

Σύμφωνα με το άρθρο 21 παράγραφος 1 της οδηγίας, τα κράτη μέλη «θέτουν σε ισχύ τις αναγκαίες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις ώστε να συμμορφωθούν με την παρούσα οδηγία, το αργότερο στις 30 Νοεμβρίου 2004, εξαιρουμένου του άρθρου 3 παράγραφος 2 στοιχείο α), για το οποίο η μεταφορά της παρούσας οδηγίας στο εθνικό δίκαιο πραγματοποιείται το αργότερο μέχρι τις 30 Μαΐου 2006».

3. ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ

3.1. Γενικά

Προτού τεθεί σε ισχύ η εν λόγω οδηγία, το ευεργέτημα πενίας σε διασυνοριακές αστικές νομικές διαφορές εξασφαλιζόταν μόνον σε ορισμένα κράτη μέλη μέσω της εφαρμογής διεθνών συμφωνιών ή του εκάστοτε εθνικού εσωτερικού δικαίου. Υπήρχαν δύο κατηγορίες συμφωνιών: διμερείς και πολυμερείς¹³, ωστόσο, και οι δύο διέθεταν περιορισμένο πεδίο εφαρμογής. Η θέσπιση και η μεταφορά της οδηγίας επέφεραν, σε γενικές γραμμές, σαφήνεια και ομοιομορφία μεταξύ των κρατών μελών.

Έως το τέλος της περιόδου αναφοράς, σε όλα τα κράτη μέλη¹⁴, είχε υιοθετηθεί σύστημα διασυνοριακής χορήγησης ευεργετήματος πενίας για αστικές υποθέσεις με το οποίο ευεργετούνται αποτελεσματικά άτομα τα οποία διαμένουν μόνιμα σε άλλα κράτη μέλη βάσει της εν λόγω οδηγίας. Η εθνική νομοθεσία η οποία μεταφέρει την οδηγία παρουσιάζεται στο έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής¹⁵ το οποίο συνοδεύει την παρούσα έκθεση.

Παρότι η ερμηνεία μεμονωμένων διατάξεων της οδηγίας ενδέχεται να διαφέρει μεταξύ κρατών μελών, δεν υπήρξαν σχεδόν καθόλου προσφυγές ούτε καταγγελίες σε σχέση με τη μεταφορά. Η μόνη απόφαση του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με την οδηγία εκδόθηκε στις 22 Δεκεμβρίου 2010¹⁶.

3.2. Προϋποθέσεις χορηγήσεως του ευεργετήματος πενίας

3.2.1. Η ομόφωνα αναγνωρισμένη αρχή του ευεργετήματος πενίας για άτομα που δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους

Οι διατάξεις του άρθρου 5.1, σύμφωνα με τις οποίες το ευεργέτημα πενίας πρέπει να χορηγείται σε άτομα που δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους ώστε να επωμισθούν τα δικαστικά έξοδα τα οποία αναφέρονται στην οδηγία, μεταφέρθηκαν σε όλα τα κράτη μέλη. Το ίδιο ισχύει για το άρθρο 5.2, το οποίο προβλέπει ότι οι πόροι τέτοιων ατόμων πρέπει να αξιολογούνται υπό το φως αντικειμενικών κριτηρίων.

Επιπρόσθετα, στην οδηγία αναγνωρίζεται η πιθανότητα ύπαρξης σημαντικών διαφορών ως προς το επίπεδο ζωής μεταξύ επιμέρους κρατών μελών, και προβλέπεται ότι, όπου ορίζονται σχετικά όρια, τα εν λόγω όρια ενδέχεται να μην ληφθούν υπόψη αν ο αιτών δύναται να

¹³ Δηλαδή, η Σύμβαση της Χάγης, της 25ης Οκτωβρίου 1980, για τη διευκόλυνση της διεθνούς πρόσβασης στη δικαιοσύνη, και η ευρωπαϊκή συμφωνία για τη διαβίβαση των αιτήσεων δικαστικής αρωγής, Στρασβούργο, 27.01.1977.

¹⁴ Το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας δεν καλύπτει τη Δανία.

¹⁵ Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής **[ΠΡΟΣΘΕΣΤΕ ΤΟΝ ΑΡΙΘΜΟ]**

¹⁶ Απόφαση του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της 22ας Δεκεμβρίου 2010, για την υπόθεση C 279/09, DEB Deutsche Energiehandels- und Beratungsgesellschaft mbH κατά Bundesrepublik Deutschland.

αποδείξει ότι υπάρχει διαφορά ως προς κόστος ζωής στα δύο σχετικά κράτη μέλη. Όλα τα κράτη μέλη εκτός ενός μετέφεραν την εν λόγω διάταξη¹⁷.

3.2.2. Μεταφορά της «σημασίας» της διαμάχης για τον αιτούντα

Η οδηγία παρέχει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα επιλογής συστήματος με το οποίο καθίσταται δυνατή η απόρριψη αιτήσεων σε περιπτώσεις αγωγών που κρίνονται προδήλως αβάσιμες¹⁸. Η δυνατότητα αυτή υφίσταται σε πολλά εθνικά συστήματα ευεργετήματος πενίας, και η πλειονότητα των κρατών μελών την έχει επιλέξει ως έναν τρόπο προστασίας σε περίπτωση αβάσιμων αιτήσεων.

Ωστόσο, το άρθρο 6.3 προβλέπει ότι, όταν πρόκειται να ληφθεί απόφαση σχετικά με την έκβαση αίτησης, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να λαμβάνουν υπόψη «τη σημασία που έχει η συγκεκριμένη υπόθεση για τον αιτούντα». Φαίνεται ότι η έννοια της «σημασίας που έχει η συγκεκριμένη υπόθεση για τον αιτούντα» ερμηνεύεται διαφορετικά από τα κράτη μέλη. Είναι, πράγματι, δύσκολο να προσδιοριστεί εάν η εν λόγω «σημασία» έχει οικονομικές προεκτάσεις ή εάν πρέπει να εξεταστεί από ηθικής άποψης ή εάν ενδεχομένως σχετίζεται με ορισμένα άλλα κριτήρια, για παράδειγμα, στην περίπτωση αίτησης που σχετίζεται με ανθρώπινα δικαιώματα και θεμελιώδεις ελευθερίες.

4. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΟΔΗΓΙΑ

4.1. Δικαστικές διαδικασίες

Η εφαρμογή της αρχής του ευεργετήματος πενίας σε αστικές υποθέσεις θέτει ελάχιστες δυσκολίες στα κράτη μέλη όσον αφορά τις δικαστικές διαδικασίες. Ωστόσο, η κατάσταση είναι κάπως διαφορετική όσον αφορά τις εξώδικες διαδικασίες και την εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων και των δημόσιων εγγράφων.

4.2. Εξώδικες διαδικασίες

Σύμφωνα με το άρθρο 10 της οδηγίας, το ευεργέτημα πενίας πρέπει να καλύπτει τα έξοδα για τις εξώδικες διαδικασίες εάν απαιτούνται από τον νόμο ή εφόσον οι διάδικοι διατάσσονται από το δικαστήριο να προσφύγουν σε αυτές. Η έννοια των εξώδικων διαδικασιών διαφέρει μεταξύ κρατών μελών, και η ερμηνεία του άρθρου 10 ενδέχεται σε ορισμένες περιπτώσεις να προκαλέσει δυσκολίες και ανομοιόμορφη εφαρμογή. Σε ορισμένα κράτη μέλη, ορισμένες φορές, οι εξώδικες διαδικασίες που διατάσσει το δικαστήριο¹⁹ ή απαιτούνται από τον νόμο²⁰ δεν τυγχάνουν ευεργετήματος πενίας.

4.3. Η εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων και δημόσιων εγγράφων

Τα άρθρα 9 και 11 της οδηγίας αφορούν την εκτέλεση τόσο των δικαστικών αποφάσεων όσο και των δημόσιων εγγράφων.

¹⁷ Η Σλοβακία δεν μετέφερε πλήρως τη διάταξη αυτή.

¹⁸ Άρθρο 6.1

¹⁹ Με εξαίρεση την Ιρλανδία, την Εσθονία, την Κύπρο, την Ουγγαρία, τη Φινλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο.

²⁰ Με εξαίρεση την Ιρλανδία, την Εσθονία, την Κύπρο, την Ουγγαρία, την Αυστρία, τη Φινλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο.

Σύμφωνα με το άρθρο 9.2, ο δικαιούχος στον οποίο χορηγείται ευεργέτημα πενίας στο κράτος μέλος όπου εδρεύει το δικαστήριο πρέπει να λαμβάνει το ευεργέτημα πενίας που προβλέπει το δίκαιο του κράτους μέλους όπου επιδιώκεται η αναγνώριση ή η εκτέλεση. Παρότι η ερμηνεία όσον αφορά τον προσδιορισμό του εάν η χορήγηση τέτοιου ευεργετήματος είναι αυτόματη ή εάν ο δικαιούχος πρέπει να υποβάλει αίτηση στο κράτος μέλος όπου εκτελείται η απόφαση δεν είναι ομοιόμορφη μεταξύ κρατών μελών, πρέπει να τονιστεί ότι η πλειονότητα των κρατών μελών μετέφερε αποτελεσματικά την εν λόγω διάταξη²¹.

Το άρθρο 11 προβλέπει ότι το ευεργέτημα πενίας χορηγείται για την εκτέλεση δημοσίων εγγράφων σε άλλο κράτος μέλος. Παρότι η πλειονότητα των κρατών μελών μετέφερε την εν λόγω διάταξη²², υπάρχουν δύο θέματα για τα οποία τίθενται ορισμένα πρακτικά ερωτήματα: Πρώτον, η έννοια του δημοσίου εγγράφου δεν υφίσταται σε όλα τα κράτη μέλη, και δεύτερον, στο άρθρο 11 δεν προσδιορίζεται ποιο κράτος μέλος απαιτείται να φέρει τα σχετικά έξοδα, παρότι είναι λογικό ότι τα άρθρα 7 και 8 σχετικά με τον επιμερισμό των εξόδων μεταξύ του κράτους μέλους όπου εδρεύει το δικαστήριο και του κράτους μέλους συνήθους διαμονής του αιτούντος ευεργετήματος πενίας ισχύουν κατ' αναλογία.

5. ΕΞΟΔΑ ΠΟΥ ΚΑΛΥΠΤΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟ ΕΥΕΡΓΕΤΗΜΑ ΠΕΝΙΑΣ ΒΑΣΕΙ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ

Η οδηγία απαριθμεί ορισμένα έξοδα τα οποία οφείλουν να καλύπτουν τα κράτη μέλη σε σχέση με το ευεργέτημα πενίας σε διασυνοριακές αστικές και εμπορικές διαφορές.

5.1. Τα έξοδα που σχετίζονται με την αρωγή, την εκπροσώπηση, τη διερμηνεία και τη μετάφραση

Η αρχή της χορήγησης ευεργετήματος πενίας στο πλαίσιο δικαστικών διαδικασιών είναι διαδεδομένη στα εθνικά συστήματα ευεργετήματος πενίας.

Ως εκ τούτου, οι διατάξεις της οδηγίας στις οποίες διατυπώνεται ότι το ευεργέτημα πενίας πρέπει να καλύπτει τα έξοδα που σχετίζονται με την αρωγή ή την εκπροσώπηση από δικηγόρο, καθώς και με τη διερμηνεία και τη μετάφραση, μεταφέρθηκαν σε όλα τα κράτη μέλη²³.

5.2. Έξοδα ταξιδιού

Σύμφωνα με το άρθρο 7 στοιχείο γ) της οδηγίας, το ευεργέτημα πενίας πρέπει να καλύπτει τα έξοδα μετακίνησης στα οποία υποβάλλεται ο αιτών, εφόσον η αυτοπρόσωπη παρουσία στο δικαστήριο του αιτούντος επιβάλλεται από το δίκαιο ή από το δικαστήριο του κράτους μέλους όπου εδρεύει το δικαστήριο. Τα περισσότερα κράτη μέλη μετέφεραν τη διάταξη αυτή²⁴. Η Επιτροπή τονίζει ότι η απαίτηση κάλυψης των σχετικών εξόδων αποτελεί θεμελιώδες στοιχείο της οδηγίας, δεδομένου ότι τα έξοδα ταξιδιού προκύπτουν εκ των πραγμάτων σε διασυνοριακές διαφορές. Επιπρόσθετα, η οδηγία μειώνει τις οικονομικές επιπτώσεις για τα κράτη μέλη, διότι περιορίζει την υποχρέωση αυτή σε διαδικασίες για τις οποίες απαιτείται η αυτοπρόσωπη παρουσία των εμπλεκόμενων προσώπων.

²¹ Με εξαίρεση την Ιρλανδία, την Εσθονία, τη Λιθουανία, τη Ρουμανία, τη Σλοβενία και τη Φινλανδία.

²² Η Ιρλανδία, η Ελλάδα, η Εσθονία, η Κύπρος, η Ουγγαρία και η Σλοβακία παρουσιάζουν ελλείψεις όσον αφορά τη μεταφορά της διάταξης αυτής.

²³ Άρθρο 3.2 (β) και άρθρο 7 (α) και (β).

²⁴ Το Βέλγιο, η Βουλγαρία, η Ιρλανδία, η Σλοβενία και το Ηνωμένο Βασίλειο παρουσιάζουν ορισμένες ελλείψεις κατά τη μεταφορά.

5.3. Αρωγή από επιτόπιο δικηγόρο προτού η αίτηση ευεργετήματος πενίας παραληφθεί στο κράτος μέλος όπου εδρεύει το δικαστήριο

Σύμφωνα με το άρθρο 8, το κράτος μέλος συνήθους διαμονής οφείλει να φέρει τα έξοδα που σχετίζονται με την αρωγή επιτόπιου δικηγόρου για τον αιτούντα έως ότου η αίτηση για ευεργέτημα πενίας ληφθεί στο κράτος μέλος όπου εδρεύει το δικαστήριο.

Η συνεκτική εφαρμογή της εν λόγω διάταξης θέτει ορισμένες προκλήσεις. Αφενός, εναπόκειται στο δικαστήριο του κράτους μέλους συνήθους διαμονής να διορίσει δικηγόρο. Αφετέρου, ορισμένα μόνο έξοδα, όσα σχετίζονται με τον επιτόπιο δικηγόρο και τη μετάφραση εγγράφων, καλύπτονται από το άρθρο 8, αλλά δεν καλύπτονται βάσει της οδηγίας τα έξοδα ταξιδιού για την ακρόαση ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου ώστε να κριθεί εάν πρέπει να χορηγηθεί ευεργέτημα πενίας. Επιπρόσθετα, δεν είναι σαφές εάν θα ήταν δυνατό να πραγματοποιηθεί η αξιολόγηση της αίτησης πριν από τον διορισμό επιτόπιου δικηγόρου και, από την άποψη αυτή, εάν ο αιτών πρέπει να πληροί τις προϋποθέσεις για χορήγηση ευεργετήματος πενίας στο κράτος μέλος κατοικίας²⁵.

6. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ

6.1. Γενικές παρατηρήσεις

Κατά την περίοδο 2004-2009, ο αριθμός των ατόμων που ευεργετήθηκαν μέσω της χορήγησης διασυνοριακού ευεργετήματος πενίας αυξήθηκε σε περιορισμένο μόνο βαθμό. Το Ευρωβαρόμετρο αριθ. 351²⁶ καταδεικνύει ότι 12% των ερωτηθέντων στην ΕΕ²⁷ είναι ενήμερο σχετικά με τη χορήγηση διασυνοριακού ευεργετήματος πενίας σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις.

Η κατάσταση πιθανόν να οφείλεται στην έλλειψη γνώσης σχετικά με την πράξη ακόμη και μεταξύ ασκούντων νομικά επαγγέλματα. Ο μικρός αριθμός αιτήσεων πιθανόν να οφείλεται ακόμη στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας και στον περιορισμό του στις αστικές και εμπορικές υποθέσεις²⁸.

Σύμφωνα με τα διαθέσιμα δεδομένα, ο συνολικός αριθμός αιτήσεων για διασυνοριακά ευεργετήματα πενίας τις οποίες επεξεργάστηκε οποιοδήποτε κράτος μέλος δύο μόνο φορές ανήλθε σε 100²⁹.

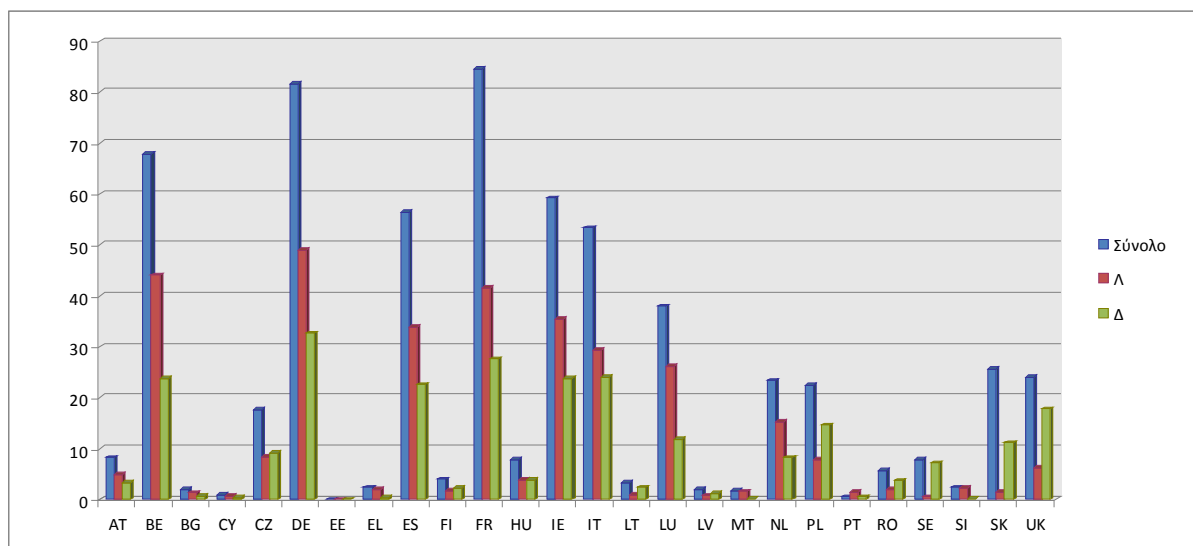
²⁵ Παρά τις ενδεχόμενες αβεβαιότητες ως προς την ερμηνεία του άρθρου 8 στοιχείο α), συμπεραίνεται ότι η Τσεχική Δημοκρατία, η Ρουμανία και η Σλοβακία παρουσιάζουν ελλείψεις κατά την εφαρμογή της εν λόγω διάταξης.

²⁶ Ειδικό ευρωβαρόμετρο 351: Αστική Δικαιοσύνη, Οκτώβριος 2010
http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_351_en.pdf

²⁷ Η ενημέρωση σχετικά με το διασυνοριακό ευεργέτημα πενίας είναι υψηλότερη μεταξύ των σλοβένων και ολλανδών ερωτηθέντων (28% έχει ακούσει σχετικά με αυτό). Αντιθέτως, η ενημέρωση είναι χαμηλότερη μεταξύ των ερωτηθέντων από την Πορτογαλία (7%), την Ιρλανδία (8%), τη Γερμανία (8%) και την Πολωνία (8%).

²⁸ Η έκθεση δεν συμπεριλαμβάνει παρατηρήσεις σχετικά με την πρακτική εφαρμογή της οδηγίας σε σχέση με τις αιτήσεις που υποβλήθηκαν βάσει της ευρωπαϊκής διαδικασίας επίλυσης μικροδιαφορών, δεδομένου ότι ο κανονισμός τέθηκε σε εφαρμογή μόλις το 2009.

²⁹ Το 2006 και το 2008 στη Γαλλία.

Επεξήγηση: Μέσος αριθμός αιτήσεων ανά κράτος μέλος, μεταξύ του 2005 και του 2009, όπου το Λ αναφέρεται στις ληφθείσες αιτήσεις στο κράτος μέλος και το Δ αναφέρεται στις διαβιβασθείσες αιτήσεις σε άλλο κράτος μέλος³⁰.

- Σύνολο
- Ληφθείσες
- Διαβιβασθείσες

6.2. Πεδίο εφαρμογής

Παρότι η αρχή του διασυνοριακού ευεργετήματος πενίας είναι πλέον καλά εδραιωμένη σε όλα τα κράτη μέλη, ήρθαν στο φως ορισμένες επιπλοκές σε πρακτικό επίπεδο. Καταγράφηκαν διαφορές ερμηνείας όσον αφορά τον ορισμό του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας, δηλαδή αστικές και εμπορικές υποθέσεις. Επιπρόσθετα, διαπιστώθηκε ότι ο ορισμός της διασυνοριακής διαφοράς³¹ δεν καλύπτει ορισμένες καταστάσεις οι οποίες φαίνεται ότι ενέχουν διασυνοριακές διαστάσεις³².

6.3. Διορισμός των επαγγελματιών

Οι λεπτομέρειες που αφορούν τον διορισμό δικηγόρων οι οποίοι χειρίζονται υποθέσεις ευεργετήματος πενίας διαφέρουν μεταξύ των κρατών μελών. Οι ενάγοντες συνάντησαν σε ορισμένες περιπτώσεις δυσκολίες ως προς την εξασφάλιση του διορισμού νομικού συμβούλου ο οποίος μπορεί να κατανοήσει όχι μόνο τη γλώσσα αλλά και το νομικό σύστημα του δικαιούχου ευεργετήματος πενίας.

³⁰ Ο αριθμός των διαβιβασθεισών αιτήσεων δεν είναι απαραίτητο να ανταποκρίνεται στον αριθμό των ληφθεισών αιτήσεων, διότι είναι δυνατή η υποβολή αιτήσεων άμεσα στην αρμόδια αρχή του κράτους μέλους όπου εδρεύει το δικαστήριο.

³¹ Στο άρθρο 2 της οδηγίας.

³² Για παράδειγμα, όσον αφορά τα έξοδα σε περίπτωση που ένα άτομο καλείται από δικαστικό επιμελητή ενώπιον εθνικής δικαιοδοσίας σε άλλο κράτος μέλος.

6.4. Προϋποθέσεις χορηγήσεως του ευεργετήματος πενίας

Οι διαφορές ως προς το κόστος ζωής μεταξύ των κρατών μελών λήφθηκαν υπόψη στην οδηγία³³, αλλά δεν υφίστανται αντικειμενικά κριτήρια τα οποία να προσδιορίζουν τον τρόπο με τον οποίο οι εν λόγω διαφορές πρέπει να λαμβάνονται υπόψη. Εξάλλου, πιθανόν να είναι δύσκολο για το κράτος που καλείται να παράσχει ευεργέτημα πενίας να αξιολογήσει τα δικαιολογητικά που καταθέτει αιτών ο οποίος διαμένει σε άλλο κράτος μέλος σχετικά με την οικονομική του κατάσταση.

6.5. Έξοδα που καλύπτονται από την οδηγία

Όσον αφορά το ερώτημα σχετικά με το εάν το ευεργέτημα πενίας καλύπτει τα έξοδα εκπροσώπησης ή την παροχή νομικών συμβουλών από δικηγόρο, αναφέρεται ότι οι διαδικασίες για την επιλογή και τον διορισμό συμβούλου διαφέρουν σημαντικά μεταξύ των κρατών μελών. Οι επαγγελματίες του κλάδου σε πολλά κράτη μέλη αναφέρονται σε μεγάλες καθυστερήσεις πληρωμής και πολύ χαμηλές αμοιβές. Ωστόσο, η εν λόγω κατάσταση δεν αφορά συγκεκριμένα την οδηγία και σχετίζεται εξίσου με το εθνικό σύστημα ευεργετήματος πενίας για εσωτερικές υποθέσεις.

7. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΜΕΛΗ

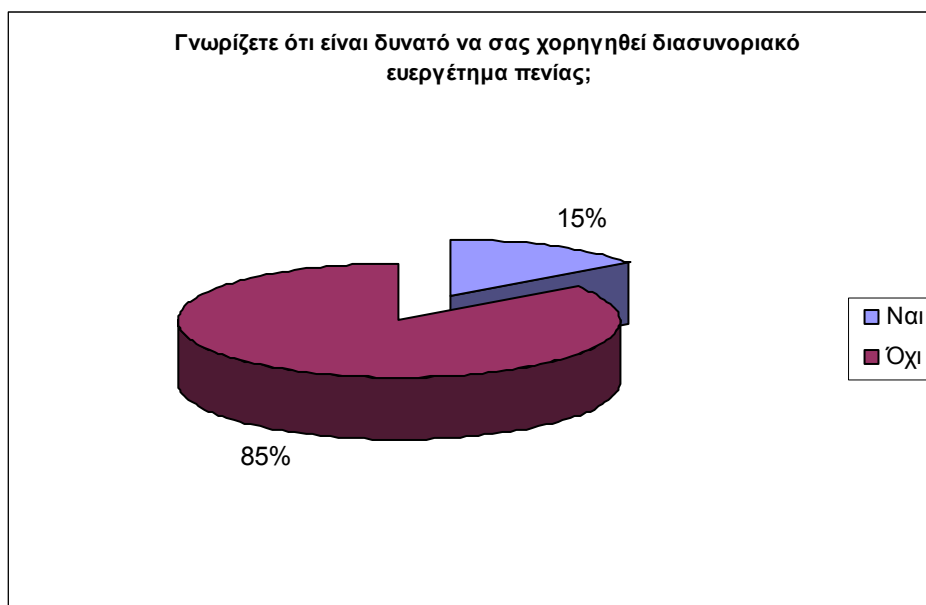
Στο άρθρο 18 της οδηγίας προβλέπεται ότι οι αρμόδιες εθνικές αρχές συνεργάζονται ώστε να εξασφαλίζεται η ενημέρωση του ευρέος κοινού και των επαγγελματικών κύκλων όσον αφορά τα διάφορα συστήματα ευεργετήματος πενίας στα αστικά και εμπορικά ζητήματα, ιδίως μέσω του Ευρωπαϊκού Δικαστικού Δικτύου³⁴.

Η Επιτροπή παρατηρεί ανεπαρκή γνώση σχετικά με τις διατάξεις της οδηγίας μεταξύ πολιτών, επαγγελματιών του νομικού κλάδου και εθνικών νομικών συμβουλίων, όπως φαίνεται στην έρευνα:

Πολίτες που προσέφυγαν στη δικαιοσύνη: Μόνο 15% των πολιτών γνωρίζει την οδηγία.

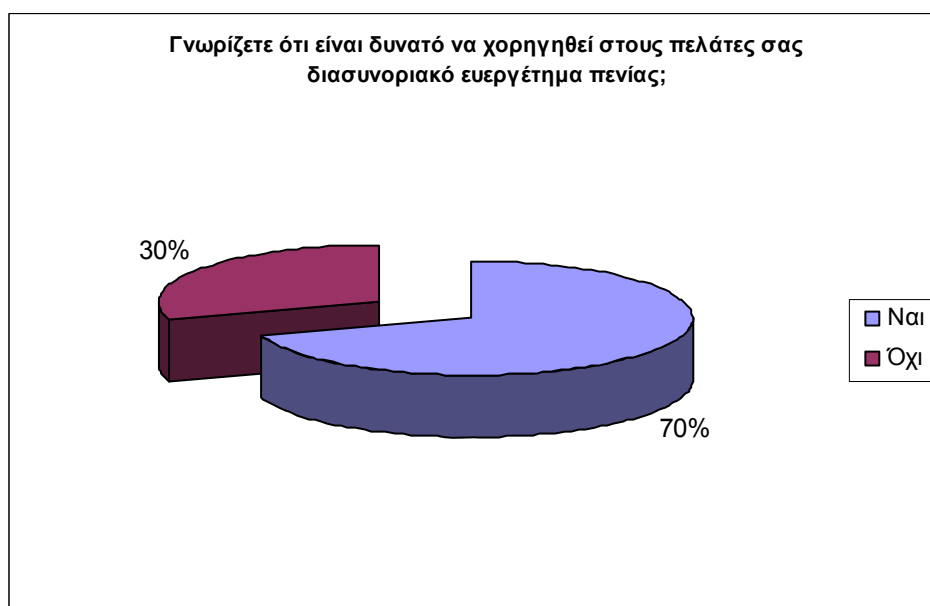
³³ Άρθρο 5

³⁴ Βλ. την απόφαση του Συμβουλίου, της 28ης Μαΐου 2001, σχετικά με τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού δικαστικού δικτύου στον τομέα των αστικών και εμπορικών υποθέσεων, ΕΕ L 174, της 27.6.2001, και απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Ιουνίου 2009, για την τροποποίηση της απόφασης 2001/470/ΕΚ του Συμβουλίου σχετικά με τη δημιουργία ενός Ευρωπαϊκού Δικαστικού Δικτύου για αστικές και εμπορικές υποθέσεις, 568/2009/ΕΚ, ΕΕ L 168/35, της 30.06.2009, http://ec.europa.eu/civiljustice/legal_aid/legal_aid_ec_el.htm

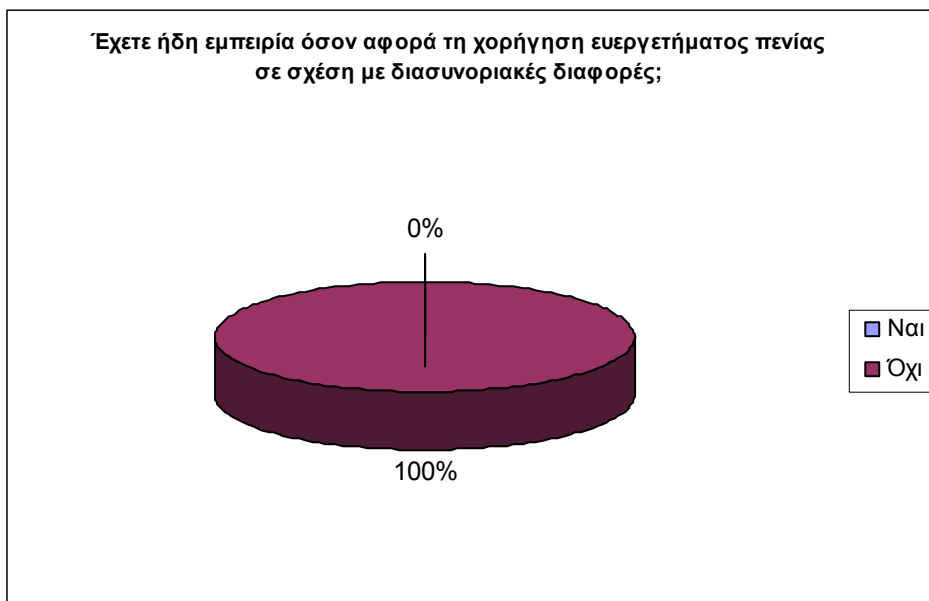

ο

Οι δικηγόροι είναι καλύτερα ενημερωμένοι σχετικά με το δικαίωμα χορήγησης διασυνοριακού ευεργετήματος πενίας σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις και, μάλιστα, τάσσονται υπέρ της επέκτασής του στο πλαίσιο των σχέσεων με τρίτες χώρες: 30 % των δικηγόρων γνωρίζει τα πλεονεκτήματα της οδηγίας.

Οι δικαστικοί επιμελητές διαφοροποιούνται λόγω του γεγονότος ότι κανείς από τους ερωτηθέντες δεν είχε προσφύγει στην οδηγία.

Η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι τα κράτη μέλη πρέπει να καταβάλουν επιπρόσθετες προσπάθειες προκειμένου να συμμορφωθούν με το άρθρο 18, δηλαδή να παράσχουν στο ευρύ κοινό και στους επαγγελματίες του κλάδου πληροφορίες σχετικά με τα διάφορα συστήματα ευεργετήματος πενίας σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, όπως απαιτείται στην οδηγία.

8. Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ

Παρότι τα κράτη μέλη φέρουν την πρωταρχική ευθύνη για τη σωστή μεταφορά και εφαρμογή της οδηγίας, η Επιτροπή συνέβαλε στην υλοποίησή της κατά την περίοδο αναφοράς ως εξής:

Η Επιτροπή σχημάτισε επιτροπή, σύμφωνα με το άρθρο 17 της οδηγίας, και, το 2004 και το 2005, εξέδωσε δύο απαιτούμενες αποφάσεις σύμφωνα με το άρθρο 16: αφενός, απόφαση για θέσπιση εντύπου για τη διαβίβαση των αιτήσεων ευεργετήματος πενίας και, αφετέρου, απόφαση αντιστοίχως για τη θέσπιση εντύπου για τη διαβίβαση των αιτήσεων παροχής του ευεργετήματος πενίας³⁵.

Τα έντυπα που προβλέπονται στις αποφάσεις διατίθενται, από το 2006, ηλεκτρονικά στον ιστότοπο «Ευρωπαϊκός δικαστικός άτλαντας στον τομέα των αστικών υποθέσεων»³⁶ και θα διατίθενται σύντομα σε δυναμική μορφή στη διαδικτυακή πύλη της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης³⁷. Οι πληροφορίες σχετικά με τις αρμόδιες αρχές, σύμφωνα με το άρθρο 14, δημοσιεύτηκαν στον άτλαντα. Επιπρόσθετα, οι πληροφορίες σχετικά με το ευεργέτημα πενίας σε αστικές υποθέσεις στην ΕΕ διατίθενται, από το 2007, στον ιστότοπο του Ευρωπαϊκού Δικαστικού Δικτύου στον τομέα αστικών και εμπορικών υποθέσεων.

³⁵ Απόφαση της Επιτροπής αριθ. 2004/844/EK, της 9ης Νοεμβρίου 2004, για θέσπιση εντύπου για τη διαβίβαση των αιτήσεων ευεργετήματος πενίας κατ' εφαρμογή της οδηγίας 2003/8/EK του Συμβουλίου και απόφαση της Επιτροπής αριθ. 2005/630/EK, της 26ης Αυγούστου 2005, για τη θέσπιση εντύπου για τη διαβίβαση των αιτήσεων παροχής του ευεργετήματος πενίας, κατ' εφαρμογή της οδηγίας 2003/8/EK του Συμβουλίου.

³⁶ http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/la_information_el.htm

³⁷ <https://e-justice.europa.eu/home.do?action>

Κατά την περίοδο αναφοράς, η Επιτροπή πραγματοποίησε δύο συνεδριάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστικού Δικτύου στον τομέα αστικών και εμπορικών υποθέσεων με θέμα την εφαρμογή της οδηγίας. Η Επιτροπή πραγματοποίησε, επίσης, δύο Ευρωβαρόμετρα με στόχο να μάθει το επίπεδο ενημέρωσης σχετικά τους κανόνες χορήγησης ευεργετήματος πενίας.

Τέλος, η Επιτροπή διεξήγαγε πλήρη έλεγχο συμμόρφωσης των εθνικών μέτρων μεταφοράς σε όλα τα κράτη μέλη, ο οποίος ολοκληρώθηκε το 2010.

9. ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΤΡΙΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΕΥΕΡΓΕΤΗΜΑΤΟΣ ΠΕΝΙΑΣ ΣΕ ΑΣΤΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ

Οι σχέσεις μεταξύ κρατών μελών και τρίτων χωρών όσον αφορά το ευεργέτημα πενίας βασίζονται σε διεθνείς συμβάσεις και στο εσωτερικό δίκαιο, και διαφέρουν μεταξύ των κρατών μελών. Η Σύμβαση για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών³⁸ δεν ορίζει συγκεκριμένους κανόνες σε σχέση με το ευεργέτημα πενίας σε αστικές υποθέσεις, ενώ η ευρωπαϊκή συμφωνία για τη διαβίβαση των αιτήσεων δικαστικής αρωγής του 1977³⁹ αφορά μόνο διαδικασίες οι οποίες σχετίζονται με το διασυνοριακό ευεργέτημα. Η Σύμβαση της Χάγης του 1980 για τη διευκόλυνση της πρόσβασης στη δικαιοσύνη⁴⁰ αφορά ορισμένα κράτη μέλη⁴¹ και τρίτες χώρες⁴². Η οδηγία κατισχύει της ευρωπαϊκής συμφωνίας και της σύμβασης της Χάγης για τη διευκόλυνση της πρόσβασης στη δικαιοσύνη σε υποθέσεις μεταξύ των κρατών μελών, σύμφωνα με το άρθρο 20.

Η προσχώρηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη σύμβαση της Χάγης για τη διευκόλυνση της πρόσβασης στη δικαιοσύνη⁴³ θα επέτρεπε την ομοιόμορφη εφαρμογή της σύμβασης σε ολόκληρη την Ένωση και θα ενθάρρυνε την ένταξη άλλων κρατών. Επίσης, θα ήταν συνεπής προς τη δέσμευση για προώθηση των πράξεων της Χάγης η οποία ανελήφθη από την ΕΕ όταν αυτή έγινε μέλος της συνδιάσκεψης της Χάγης για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο, το 2007. Αυτό ενδέχεται να είναι σημαντικό, διότι, σύμφωνα με την έρευνα, περισσότερα από τρία τέταρτα των απαντησάντων τίθενται υπέρ της επέκτασης του ευεργετήματος πενίας για αστικές υποθέσεις πέραν των συνόρων της ΕΕ.

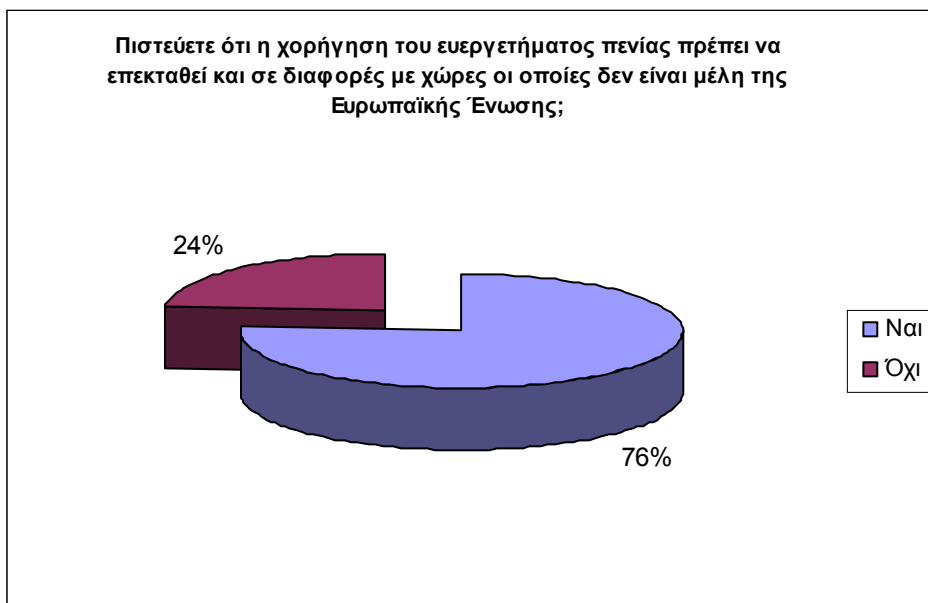
³⁸ Σύμβαση για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών, Ρώμη, 4.11.1950.

³⁹ Υπογράφηκε στο Στρασβούργο, στις 27 Ιανουαρίου 1977, και τροποποιήθηκε από πρόσθετο πρωτόκολλο το οποίο υπογράφηκε στη Μόσχα το 2011.

⁴⁰ Σύμβαση, της 25ης Οκτωβρίου 1980, για τη διευκόλυνση της διεθνούς πρόσβασης στη δικαιοσύνη, http://www.hcch.net/index_en.php?act=conventions.text&cid=91

⁴¹ Βουλγαρία, Ισπανία, Τσεχική Δημοκρατία, Εσθονία, Γαλλία, Κύπρος, Λετονία, Λιθουανία, Λουξεμβούργο, Μάλτα, Κάτω Χώρες, Πολωνία, Ρουμανία, Σλοβακία, Σλοβενία, Φινλανδία, Σουηδία.
⁴² Αλβανία, Λευκορωσία, Βοσνία και Ερζεγοβίνη, Κροατία, Μαυροβούνιο, Μαρόκο, Σερβία, Ελβετία, Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας.

⁴³ Στην πράξη, αυτό θα επιτυγχανόταν μέσω απόφασης του Συμβουλίου με την οποία τα κράτη μέλη θα εξουσιοδοτούνταν να προσχωρήσουν προς το συμφέρον της ΕΕ, δεδομένου ότι η σύμβαση δεν περιέχει ρήτρα REIO.

10. ΣΗΜΕΙΑ ΠΡΟΣ ΕΞΕΤΑΣΗ ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΠΙΘΑΝΕΣ ΒΕΛΤΙΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ

Βάσει της αξιολόγησης της εφαρμογής της οδηγίας από τα κράτη μέλη και των δυσκολιών που προέκυψαν έως τώρα, προτείνονται ορισμένα σημεία προς εξέταση σε σχέση με τις βελτιώσεις που θα μπορούσαν να μελετηθούν στο μέλλον.

10.1.1. Οικονομικά κριτήρια για τη χορήγηση ευεργετήματος πενίας

Φαίνεται ότι υφίσταται ανάγκη για περαιτέρω αποσαφήνιση σχετικά με το ζήτημα των οικονομικών κριτηρίων για τη χορήγηση ευεργετήματος πενίας. Η αποσαφήνιση αυτή είναι σημαντική καθώς υπάρχουν υποθέσεις όπου το δικαστήριο της χώρας διαμονής επιβεβαιώνει στον ενάγοντα ότι, σύμφωνα με τους εθνικούς κανόνες, δικαιούται ευεργέτημα πενίας, αλλά το αρμόδιο δικαστήριο αρνείται τη χορήγησή του.

Από την άποψη αυτή, θα μπορούσαν να εξεταστούν δύο λύσεις:

Λαμβάνοντας υπόψη τη διαφορά του κόστους ζωής μεταξύ κρατών μελών, η επιλεξιμότητα και το ύψος του ευεργετήματος πενίας θα μπορούσε να υπολογιστεί βάσει κοινών και αντικειμενικών κριτηρίων ή βάσει των κριτηρίων που εφαρμόζονται στον τόπο συνήθους διαμονής του ατόμου που αιτείται ευεργετήματος πενίας, ή

Εναρμόνιση του οικονομικού επιπέδου ή αμοιβαία αναγνώριση των ορίων.

10.1.2. Έξοδα τα οποία δεν καλύπτονται επί του παρόντος

Όταν υπάρχουν έξοδα ταξιδιού για την ακρόαση ενώπιον του δικαστή ο οποίος πρόκειται να κρίνει εάν πρέπει να χορηγηθεί ευεργέτημα πενίας, προκύπτει μια ενδιαφέρουσα κατάσταση, η οποία δεν καλύπτεται από την οδηγία. Σε περίπτωση που ο αιτών δεν διαθέτει επαρκείς οικονομικούς πόρους ώστε να καλύψει τα έξοδα αυτά, ενδέχεται να στερηθεί τη δυνατότητα χορήγησης ευεργετήματος πενίας από το αρμόδιο δικαστήριο. Η κατάσταση αυτή ενδέχεται κυρίως να προκύψει σε περίπτωση που ο αιτών διαμένει σε κράτος μέλος με πολύ υψηλότερο κόστος ζωής από αυτό του κράτους μέλους του αρμόδιου δικαστηρίου. Επιπρόσθετα, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι, παρότι παρόμοιες καταστάσεις δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας, υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες ο αιτών λαμβάνει επιβεβαίωση από το δικαστήριο

της χώρας διαμονής ότι είναι μεν επιλέξιμος για τη χορήγηση ευεργετήματος πενίας, οφείλει δε να καλύψει τα έξοδα ταξιδιού για να παραστεί στην ακρόαση ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου. Σε περίπτωση που δεν διαθέτει τους οικονομικούς πόρους ώστε να καλύψει τα έξοδα ταξιδιού, ενδέχεται να στερηθεί ευεργετήματος πενίας⁴⁴.

10.1.3. Διευκόλυνση της σχέσης μεταξύ ασκούντων νομικά επαγγέλματα και δικαιούχων

Το δεύτερο ζήτημα που πρέπει να αντιμετωπιστεί είναι η διευκόλυνση των σχέσεων μεταξύ επαγγελματιών του κλάδου και δικαιούχων σε άλλο κράτος μέλος μέσω μέτρων όπως: διορισμός επαγγελματία ο οποίος μιλά τη γλώσσα του δικαιούχου, παροχή βοήθειας από μεταφραστή, ή ακόμη διορισμός δεύτερου επαγγελματία από το κράτος του δικαιούχου ευεργετήματος πενίας, ο οποίος θα μπορούσε να λειτουργήσει ως σύνδεσμος και, για παράδειγμα, να αλληλογραφεί με τον νομικό ο οποίος εδρεύει σε άλλο κράτος.

10.1.4. Σαφήνεια σχετικά με την έδρα της αρμόδιας αρχής

Φαίνεται ότι θα ήταν σκόπιμος ο ορισμός μίας και μοναδικής παραλαμβάνουσας και διαβιβάζουσας αρχής σε κάθε κράτος μέλος προκειμένου να διευκολυνθεί η εφαρμογή της οδηγίας. Ο ορισμός αυτός είναι ιδιαίτερα σημαντικός στην περίπτωση που η αίτηση ευεργετήματος πενίας υποβάλλεται απευθείας στην αρμόδια αρχή του κράτους μέλους στο οποίο εδρεύει το δικαστήριο ή όπου πρόκειται να εκτελεσθεί η απόφαση. Δεδομένου ότι η οδηγία δεν ρυθμίζει το ζήτημα του τι συμβαίνει εάν η αίτηση υποβάλλεται σε λάθος παραλαμβάνουσα αρχή, ενδέχεται να προκύψουν αποκλίσεις σε παρόμοια κατάσταση.

10.1.5. Εξέταση της ίδιας αίτησης από δύο αρχές με ενδεχομένως δύο διαφορετικά αποτελέσματα

Η οδηγία, στο άρθρο 13, προβλέπει δύο τρόπους για την υποβολή αίτησης για ευεργέτημα πενίας: είτε στην αρμόδια αρχή του κράτους μέλους στο οποίο διαμένει ο αιτών είτε στην αρμόδια αρχή του κράτους μέλους όπου εδρεύει το δικαστήριο⁴⁵. Επιπρόσθετα, η οδηγία προβλέπει τη δυνατότητα απόρριψης της διαβίβασης της αίτησης εάν η διαβιβάζουσα αρχή κρίνει ότι η αίτηση είναι αβάσιμη ή εκτός του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας. Παρόμοια περίπτωση ενδέχεται να προκαλέσει σύγχυση, καθώς είναι πιθανόν η παραλαμβάνουσα αρχή να απορρίψει την αίτηση παρότι η διαβιβάζουσα αρχή την κρίνει βάσιμη. Επίσης, υπάρχει το ενδεχόμενο ο αιτών, του οποίου η αίτηση έχει απορριφθεί από τη διαβιβάζουσα αρχή, να στείλει εκ νέου την αίτηση άμεσα στην παραλαμβάνουσα αρχή, το οποίο θα δημιουργούσε περιττή επιβάρυνση, δεδομένου ότι η ίδια αίτηση θα έπρεπε να εξεταστεί δύο φορές, πιθανότατα με το ίδιο αρνητικό αποτέλεσμα.

11. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Όλα τα κράτη μέλη τα οποία δεσμεύονται από την οδηγία έχουν μεταφέρει στη νομοθεσία τους το δικαίωμα για ευεργέτημα πενίας σε διασυνοριακές αστικές και εμπορικές υποθέσεις, παρότι μπορεί να παρατηρηθεί ότι δεν έχουν τεθεί σε εφαρμογή τέλεια όλες οι λεπτομέρειες που αφορούν την εφαρμογή της οδηγίας. Οι δυσκολίες αυτές εξηγούνται κυρίως από το γεγονός ότι οι διατάξεις της οδηγίας διαφέρουν σε ορισμένες περιπτώσεις από τις εθνικές

⁴⁴ Βλ. αναφορά 1667/2009.

⁴⁵ Ή όπου πρόκειται να εκτελεσθεί η απόφαση.

διατάξεις οι οποίες αφορούν το ευεργέτημα πενίας, ενώ η έλλειψη νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου δεν συνέβαλε στην ομοιομορφία της εφαρμογής.

Πρέπει να τονιστεί, ωστόσο, ότι υπήρξε μία και μόνο υπόθεση ενώπιον του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με το διασυννοριακό ευεργέτημα πενίας, πράγμα που αποδεικνύει ότι η εφαρμογή της οδηγίας στην πράξη είναι ικανοποιητική.

Η Επιτροπή κρίνει ότι η υλοποίηση της οδηγίας μπορεί να βελτιωθεί κυρίως βάσει των τρεχουσών διατάξεων. Το κύριο σημείο προς βελτίωση για τα κράτη μέλη είναι η αποτελεσματική και ενεργή προώθηση της οδηγίας μέσω της πληροφόρησης του ευρέος κοινού και των επαγγελματιών του κλάδου σχετικά με τα διάφορα συστήματα ευεργετήματος πενίας σύμφωνα με την οδηγία.

Εξάλλου, η Επιτροπή θα εντείνει τις προσπάθειές της για αύξηση της ενημέρωσης σχετικά με τις διατάξεις της εν λόγω οδηγίας. Επίσης, η Επιτροπή θα αναλύσει τα αποτελέσματα των ελέγχων συμμόρφωσης και θα προβεί τις δέουσες ενέργειες.

Πέρα από τα σημεία προς εξέταση που παρουσιάστηκαν παραπάνω, η Επιτροπή θα λάβει, επίσης, δεόντως υπόψη στις σκέψεις της για δράση τις αντιδράσεις σε σχέση με την παρούσα έκθεση.

Τέλος, όσον αφορά, την πολιτική ευεργετήματος πενίας με τρίτες χώρες, η Επιτροπή θα εξετάσει τη σκοπιμότητα προσχώρησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη Σύμβαση της Χάγης του 1980 για τη διευκόλυνση της πρόσβασης στη δικαιοσύνη, ιδιαίτερα δεδομένου ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι μέλος της συνδιάσκεψης της Χάγης⁴⁶. Ένα τέτοιο βήμα θα ήταν επιθυμητό, δεδομένου ότι θα επέτρεπε την ομοιόμορφη εφαρμογή της σύμβασης σε ολόκληρη την Ένωση και θα ενθάρρυνε την προσχώρηση και άλλων κρατών.

⁴⁶ Προσχώρηση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας στις συμβάσεις της συνδιάσκεψης της Χάγης για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο, 15226/08, JUSTCIV 235, 6.11.2008.